І чужому научайтесь,
Свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюз: 435-8740
— Тел. в Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXIII. Ч. 162. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 1-го ВЕРЕСНЯ 1966 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, SEPTEMBER 1, 1966 No. 162. VOL. LXXIII.

ОСТАННІ ВІСТІ

Середа, 31-го серпня, 1966

В АМЕРИЦІ

КОНҐРЕСОВА КОНФЕРЕНЦІЯ признала 3,5 більйона дол. на допомогу закордонним державам, дещо більше, як Уряд вимагав на цю ціль. Але конференція відкинула проєкт Уряду, щоб допомогу призначити на кілька років наперед, щоб можна було її краще плянувати. Тільки погодилася конференція на один виняток, а саме фонди на Союз для Поступу і на Позичковий Фонд для Поступу схвалено на протяг двох років. Тепер схвалені суми мають ще затвердити обидві Палати. Голова Палатної Комісії Закордонних Справ конґресмен Томас Е. Морґан заявив, що негайно пересилає схвалений проєкт до повної Палати. Уряд вимагав 3,367,000,000 дол., а конґрес схвалив 3,500,000,000 дол.

ДІРКСЕН НЕВБЛАГАННИЙ у своїм становищі в справі законопроєкту про скасування расових обмежень при продажу домів і винаймі помешкань. Провідник республіканської меншості в Сенаті Еверетт МекКінлі Дірксен заявив окремій делеґації, що він не може викинути своє сумління в ріку Потомак, і тому обстоює свою думку, що цей законопроєкт є незгідний з Конституцією ЗДА. Членами делеґації були релігійні провідники, виховники та оборонці громадянських прав. Сенатор Дірксен може зі своїми прихильниками вести обструкцію проти цього законопроєкту та не допустити до його схвалення на цій сесії Конґресу.

В 1968-му році плянують вивчати збільшену активність Сонця за допомогою Лунар Орбітера, в якому мають бути астронавти. В космічному кораблі Лунар Орбітер мають бути: телескоп та різні інструменти, щоб обсервувати Сонце під час кільканадцятьох облітів Землі. Збільшена активність Сонця виступає що-десять років, і 1968-ий рік є цим роком, котрий дасть науковцям можливість досліджувати Сонце не з Землі, а з-понад атмосфери. Особливу увагу звертають науковці на так звані „плями" на Сонці, які мають шкідливий вплив на комунікацію на Землі.

„ЛІТАЮЧІ КРУЖКИ" — це кулі йонізованого повітря, які виникають поблизу електричних проводів високого напняття. Так пишуть в журналі „Авіяційний Тиждень і Космічна Технологія". Недалеко електричних проводів нагромаджується йонізоване повітря, яке так поводиться, як блискавка в повітрі під час бурі. Такі кулі йонізованого повітря виникають вздовж електричних проводів під час гарної погоди, вони ніби літають, і глядачі уважають, що це „літаючі кружки", які появляються, то зникають в повітрі. Людина може сама викликати такі кулі йонізованого повітря.

КОНҐРЕСМЕН АДАМ КЛЕЙТОН ПАВЕЛЛ, демократ із Ню Йорку, який є головою Палатної Комісії Виховання, домагається резиґнації Сарджента Шрайвера, — голови Уряду Економічної Можливости. Павелл сказав, що Шрайвер є дуже добрий урядовець, але лихий адміністратор. Шрайвер був би добрий державний підсекретар, а його місце голови Уряду Економічної Можливости повинен зайняти, на думку Павелла, колишній конґресмен демократ Лонґ із Луїзіяни, який визнається добре на адміністрації. Павелл закидає Шрайверові, що не приймає жінок негритянок до Жіночого Корпусу Праці, а Шрайвер заявляє, що в цьому Корпусі є 60 відсотків жінок негритянського походження.

У СВІТІ

ДЕВ'ЯТЬ ЧЛЕНСЬКИХ ДЕРЖАВ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ЗГОЛОСИЛИ пропозицію викинути з ОН Вільний Китай та прийняти на його місце Комуністичний. Вони зажадали вставити на денний порядок найближчої сесії Генеральної Асамблеї ОН, яка розпочинається 20 вересня ц. р., точку п. н. „відбудова законних прав Народної Республіки Китаю". Підписали той внесок Альбанія, Альжир, Камбоджа, кол. французьке Конґо, Куба, Ґвінея, Малі, Румунія і Сирія. Бурунді і Ґана, які підписали були аналогічне внесення в минулому році, тепер відмовилися.

МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ТАЇ (СІЯМУ) ТАНАТ ХОМАН ПРИБУВ до столиці Індонезії Джакарти, щоб переговорювати про приступлення Індонезії до бльоку трьох південно-азійських держав: Таї, Маляйзії і Філіппін. Партизанська війна, що її Індонезія вела проти Маляйзії, скінчилася підписанням між ними договору 11 серпня ц. р. Танат Хоман сприяє ідеї такого реґіонального союзу, який координував би сили тих держав задля економічного й культурного розвитку та запевнив єдиний політичний фронт.

ЗАХІДНЬО - НІМЕЦЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ МІНІСТЕР КАЙ УВЕ ФОН ГАССЕЛЬ ЗАПОВІВ основні зміни в старшинському корпусі, головно в летунстві. Він рішуче заперечує будь-яку вину цивільного кирівництва збройних сил Західньої Німеччини в понад 60-ох катастрофах суперсонічних літаків типу „Старфайтер" та приписав усю вину генералам летунства, які нехтували звідомленнями пільотів і механіків. Фон Гассель заперечив, наче б він мав замір податися до димісії. Він запропонував становище команданта західньо-німецького летунства генераловi Йоганнесові Штайнгоффові, який застеріг собі час до надуми.

КОМУНО-КИТАЙСЬКІ „ЧЕРВОНОҐВАРДІЙЦІ" ПОТУРБУВАЛИ недалеко совєтської амбасади у Пейпінґу двох східньо-німецьких, отже комуністичних, „дипломатів". Амбасада Східньої Німеччини зголосила різкий протест, що його китайська преса не подала. У тій акції китайських комуністичних хуліганів поранено також 16-річного сина східньо-німецького військового атташе в Пейпінґу. Цю вістку подала британська пресова аґенція Ройтера. Знову ж совєтська преса промовчала цілком нову цілоденну демонстрацію „червоноґвардійців", що відбулася в Пейпінґу проти совєтської амбасади.

ПІВНІЧНО - В'ЄТНАМСЬКІ ВОЯКИ, ЯКІ ПО 5.000 ЩОМІСЯЦЯ ПРИБУВАЮТЬ ШЛЯХОМ ГО ЧІ МІНГА ДО ПІВДЕННОГО В'ЄТНАМУ, ЗДЕБІЛЬША НЕ ЗДІБНІ до воєнних дій — твердить журнал „ЮС Нюз енд Ворльд Ріпорт". За допитами полонених та схопленими комуністичними документами — половина тих вояків хворіють малярією, 12% хворіють на печінку, 10% мають недугу шлунка і 10% поранені. Шлях Го Чі Мінга веде через густу джунглію й проходить через територію Ляосу та частинно Камбоджі.

На Сенатській Комісії дебатовано закордонні зобов'язання Америки

Вашингтон. — На сенатській Підкомісії для збройних сил прийшло в минулий вівторок 30 серпня ц. р. до палкої виміни слів між кількома сенаторами з одного боку та державним секретарем Діном Раском з приводу розбіжної інтерпретації зобов'язань Америки. ЗДА мають двосторонні або колективні договори з 40 державами всіх континентів. Сенатори Джан Стенніс і Стюард Саймінґтон, обидва демократи з південних стейтів, наполягали на державного секретаря Раска, щоб він уточнив американські союзницькі зобов'язання, висловивши острах, щоб Америка не опинилася у стані якоїсь нової війни — без попередньої апробати збоку Сенату. Сен. Стенніс пригадав, що формально політика Президента у В'єтнамі спирається тільки на короткій так званій Тонкінській резолюції з серпня 1964 року, коли-то — внаслідку заатакування американських воєнних кораблів північно - в'єтнамськими торпедними човнами в Тонківській затоці — Конґрес уповажнив Президента „вжити всяких засобів" для оборони інтересів Америки. Сенатори допитували державного секретаря у зв'язку з його минулотижневою заявою, що ЗДА можуть відгукнутися на заклик Об'єднаних Націй щодо участи в міжнародних воєнних експедиціях, незалежно від існуючих договорів. Врештою, сенатори тієї Підкомісії застереглися, що вони не є противниками політики Президента у В'єтнамі та підтримують тамошню протикомуністичну війну.

Палата прийняла законопроєкт про організацію Департаменту Транспортових Справ

Вашингтон. — 30-го серпня Палата Репр. більшістю 336-ох до 42-ох голосів схвалила урядовий законопроєкт про співпрацю нового Департаменту Транспортових Справ. Але Палата обмежила урядовий проєкт, виключивши з нього той пункт, який приєднує до нового Департаменту Федеральну Морську Адміністрацію. Коли Конґрес схвалить цей проєкт, то Кабінет Президента складатиметься з 12-ох Департаментів. Тепер Федеральна Морська Адміністрація належить до Департаменту Торгівлі. Тепер цей проєкт має вирішити Сенат, який вже закінчив переслухання в цій справі, але повний Сенат ще не починав дебат над цим законопроєктом. Новий Департамент Транспортових Справ обійматиме весь повітряний транспорт і залізниці та автобуси. Повітряний і наземний транспорти і надалі будуть у приватних руках, але Департамент Транспортових Справ вирішуватиме такі проблеми, як поліпшення траспорту, досліди над транспортом та справу безпеки транспортових засобів. Новий Департамент Транспорту матиме 88.000 затруднених осіб, і його річний бюджет виноситиме майже 6 більйонів річно.

В Боффало відбувся 7-ий З'їзд Пластового Сеніорату в ЗДА

Боффало, Н.Й. — В суботу, 27-го серпня ц.р. тут відбувся 7-ий Крайовий З'їзд Українського Пластового Сеніорату. Понад сотня сеніорів та пластових гостей з Канади виповнили святочно декоровану залю нарад в готелі „Боффало". З'їзд відкрив пл. сен. Р. Загайкевич, нав'язуючи до посвячення пам'ятника на могилі Начального Пластуна сл. п. проф. Северина Левицького, яке відбулося того ж самого дня, до 80-ліття Основника Пласту д-ра Олександра Тисовського та 55-ліття Українського Пласту. По відспіванні пластового гимну і молитви, якою проводив пл. сен. о. Богдан Смик, почались ділові наради. Пластовий Сеніорат в ЗДА, який начисляє сьогодні 572 члени, включився не лише у виховну і адміністраційну працю в Пласті, але є активним також у суспільно-громадській та науковій ділянках. Завдяки добрій підготовці наради З'їзду проходили дуже річево і скоро. По висловленні признання уступаючій булаві за успішну діяльність, голова Головної Пластової Булави пл. сен. Я. Гладкий відзначив пл. сен. Р. Загайкевича Орденом св Юрія в сріблі за повну посвяти активність на пості голови Крайової Булави Українського Пластового Сеніорату. З'їзд вибрав новий провід УПС в ЗДА — Крайову Булаву, яка буде зосереджена в Шикаґо і до якої ввійшли як голова пл. сен. Ераст Бурачинський, як місто-голова і зв'язковий з Крайовою Пластовою Старшиною пл. сен. Б. Макарушка, як члени Булави пл. сен. Олена Турула, Ростислав Боднарук, Василь Шуя, Юліян Яремович та Володимир Бакалець. „Слово" — листок зв'язку УПС редаґуватиме надалі пл. сен. А. Мілянич. В рамках З'їзду виголосив пл. сен. Б. Кекіш доповідь на тему: „Сеніори перед Другим Пластовим Конґресом". Доповідь викликала широку дискусію. Вечером відбулася товариська зустріч-вечеря з мистецькою програмою, якою проводив вміло та весело пл. сен. М. Кавка. Відомий квартет „Каравана" виступив з рядом пісень, опрацьованих для З'їзду. Музична програма була переплетена спомином з пластового життя пл. сен. Р. Загайкевича. Вечір пройшов в дуже теплій дружній атмосфері. В неділю, 28-го серпня по Богослуженнях продовжувано вже неофіційно дискусії над сеніорською проблематикою. Наради закінчено в 1-ій год. по полудні.

Українці візьмуть участь в закритті Канадійської Національної Виставки

Торонто. — На закінчення Канадійської Національної Виставки в цьому місці, в дні 5 вересня ц. р. відбудеться фестиваль народного мистецтва п. н. „Будівничі Канади" з участю 1.500 членів танцювальних і вокальних ансамблів двадцяти різних етнічних груп, в якому візьмуть участь також українці. Фестиваль буде показом мистецьких досягнень складових етнічних груп, з яких українці відмічують 75-річчя поселення в Канаді, поляки — 1000-річчя християнства в Польщі, а угорці — 10-річчя повстання в Угорщині. Цей фестиваль відбувається напередодні святкуань 100-річчя Канади і тому буде своєрідним переглядом тієї великої імпрези. Її орґанізує Канадська Рада Народного мистецтва під проводом Лева Коссара. Від українців виступить чоловічий хор СУМ „Прометей" під дириґентурою мґр. В. Кардаша і танцювальний ансамбль „Калина".

ПРЕЗ. ДЖАНСОН НЕ ЛЕГКОВАЖИТЬ ПОГРОЗ КОМУНІСТИЧНОГО КИТАЮ

КЕРІВНИЙ ЩОДЕННИК У ПЕЙПІНҐУ ЗАКЛИКАЄ ДО „ВИЗВОЛЬНИХ ВОЄН" В АЗІЇ, АФРИЦІ Й ПІВД. АМЕРИЦІ

Вашингтон. — Президент Джансон заявив, що поки нема доказу, що комуно-китайські погрози є тільки реторичними, не можна цілком легковажити їх. Президент промовляв у вівторок 30 серпня на конвенції Американського Леґіону перед 8.500 делегатами тієї найбільшої американської ветеранської організації і діставав рясні оплески в усіх тих місцях своєї промови, в яких говорив про конечність вести тверду і рішучу політику. Президент таврував вузький провінційний та еґоїстичний патріотизм, а прославляв такий патріотизм, який опертий на любові рідної країни і зрозумінні її сутніх інтересів. Він ствердив, що тепершні американські збройні сили у В'єтнамі — найкраще вишколені, найкраще вивіновані й мають найкраще постачання за всю американську історію. Американський вояк відзначається високою мораллю і б'є ворога у кожному бойовому стику з ним. Однак тут же Президент перестерігав, щоб не легковажити характеру в'єтнамської війни, ані погроз, що їх виголошує комуно-китайський військовий міністер маршал Лін Піяо, який одверто заповідає, що перемога комуністів у В'єтнамі має стати гаслом для поведення подібних „визвольних воєн" у всьому світі. Президент покликався на недавню статтю лондонського „Ікономіста", яка — навівши отакі погрози китайського ватажка — стверджувала, що треба достосувати до них азійську політику оборони. Президент вказав на десятки заворушень і переворотів, що сталися у після воєнному часі в різних країнах всіх континентів, дарма, що ні в одному випадку не були це формально виповіджені війни. Цей стан загального заколоту — твердив Президент — коріниться в нужді недорозвинених країн. Ото ж всю другу частину своєї промови Президент присвятив обміркуванню економічної допомоги азійським народам після закінчення в'єтнамської війни.

Президент Джансон — твердить преса — виголосив свою промову, не перечитавши ще тексту передової статті в керівному комуно-китайському щоденнику „Дженмін Джіг Пао", яку передала також офіційна китайська пресова агенція, — з закликом до країн і народів в Азії, Африці й Південній Америці повставати проти „поневолення" тих народів Америкою та вести „визвольні війни". Ота стаття таврує Індію, Японію, Південну Корею і Совєтський Союз, як ніби-то один бльок, що намагається окружити й знищити Комуністичний Китай. Чим більші американські збройні сили в Південному В'єтнамі — кажеться у тій обширній статті — тим більші шанси перемоги над Америкою, бо вона має свою силу зв'язану на в'єтнамському фронті. Китайські комуністи твердять, що „імперіялізм З'єднаних Держав є частиною реакційних сил над берегом загину". У тій лайливі і погрозливій статті називається Америку знову „паперовим тигром", хоч водночас у тій статті наводиться цифри могутніх американських збройних сил, усіх родів зброї, які тепер знаходяться на території або на водах В'єтнаму.

Президент Франції Шарль де Ґолль прибув до Камбоджі

Пном Пень, Камбоджа. — До столиці Камбоджі прибув президент Франції Шарль де Ґолль з усім своїм почотом, що його очолює французький міністер закордонних справ Моріс Кув де Мурвіль. Французького президента привітав на летовищі голова камбоджського уряду князь Нородом Сіганук з великою парадою. Після церемоній, що відбулись з нагоди гостини де Ґолля у столиці Етіопії Аддіс Аббебі побут французького президента в Камбоджі буде багатий не тільки на церемоніяльні прийняття, але й виповнений політичними виступами. На четвер була заповіджена промова де Ґолля, який порушить важливу для всього світа справу війни у В'єтнамі. Сподіються, що де Ґолль запропонує якісь нові шляхи для замирення. Генеральний секретар Об'єднаних Націй У Тант, який перебуває тепер з офіційною візитою в Чіле, заявив у промові в університеті в Сантіяґо, що він поділяє становище французького президента в справі В'єтнаму. У Тант згоджується, що перед початком мирних розмов ЗДА мусять перервати бомбардування Північного В'єтнаму й обмежити воєнну діяльність. У Тант також як і де Ґолль, підтримує прийняття червоного Китаю до Об'єднаних Націй.

Появився другий том „Студій до історії українців Канади"

Вінніпеґ, Канада. Тут появився друком другий том „Студій до історії українців Канади". Праця нараховує 546 сторін, охоплює шість великих розділів та низку підрозділів. Автор студії д-р Михайло Марунчак з'ясовує перші кроки українського поселення в Канаді, зокрема в провінції Манітоба, яка вже в початках нашої історії стала колискою суспільно - культурного життя українців Канади. Змальовуючи групові поселення українських піонерів Манітоби, автор висвітлює повний ріст спільноти, що свій початок виявила найперше в релігійно - церковному житті, виховно шкільному та культурно - освітньому. В культурно - освітній ділянці автор реєструє на підставі документів коло сотні читалень та освітніх організацій, які діяли вже в першій декаді нашого століття. В тому самому часі українські піонери створили понад сотні двомовних шкіл, де їхні діти, крім державної, навчались своєї матірньої мови. Вели теж наші піонери завзяту боротьбу за незалежність своєї церкви. Була це доба докорінних релігійних зрушень, що витворилася наслідком поселенчих обставин в новій країні. В цій боротьбі українські поселенці дали вияв здорового політичного розуму. Вони свідомо і підсвідомо змагали продовжати та плекати свою самобутну духовість та традицію своїх батьків в країні нового поселення. В основному автор розкриває нову сторінку нашої історії в Канаді, яка досі не була з'ясована. Без знання цього відтинка історії важко розуміти дальший ріст української спільноти в Канаді. Одним з головних джерел цієї студії послужили річники „Свободи".

„Студії до історії українців Канади" появляються з приводу 75-ліття українського поселення в Канаді та Сторіччя Канадійської Федерації. Їх спонзорує Українська Вільна Академія Наук в Канаді. Мистецько оформлене видання в твердій оправі та золотими написами стане окрасою кожної бібліотеки. Також до диспозиції з б р о ш у ровані примірники. Замовлення слати на адресу УВАН або книгарень. Адреса УВАН в Канаді:

Ukrainian Free Academy of Sciences (UVAN) P.O. Box 3597, Station B, Winnipeg 4, Manitoba, Canada.

Митрополит Іван, Первоієрарх УПЦ в ЗДА був гостем на Союзівці

Союзівка, Керґонксон. — Блаженніший Владика Митрополит Іван Теодорович, Первоієрарх Української Православної Церкви в ЗДА, був почесним гостем на цій оселі Українського Народного Союзу минулої середи і четверга, 24 і 25-го серпня. Владика Митрополит відвідав Союзівку в асисті впреп о. протоєрея Степана Біляка та живо інтересувався оселею, її устаткуваннями та уґодженнями для гостей і, зокрема, духовними, культурними і виховними можливостями і програмами. На фотознімці, знятій під час спільного обіду в гостинниці Союзівки, сидять (зліва): всч. о. Маркевич із одної з українських католицьких парафій у Філядельфії, всч. о Любомир Гузар, вакаційний душпастир Союзівки, пані Леся Куропась — дружина гол. радного УНС, проф. Мирона Куропася, Блаженніший Владика Митрополит, пані Марія Душник — заступниця гол. предсідника УНС та всч. о. прот. Степан Біляк. Стоять (зліва): управитель Союзівки Володимир Квас, ред. А. Драган та гол. радний УНС і голова його Виховно - Дослідного Комітету проф. Мирон Куропась.

На Оселі ім. Ольжича в Лігайтоні посвячено каплицю св. Андрея

Лігайтон, (П. С.) — Заходами шамокінського деканату Української Католицької Церкви та Управи Оселі ім. Олега Ольжича, в неділю 28-го серпня ц. р. на Оселі ім. О. Ольжича влаштовано багатолюдний Український День, в рамках якого відзначено 100-річчя народин першого українського католицького єпископа у ЗДА, сл. п. Кир Сотера Ортинського та посвячено каплицю св. Андрея Св. Андрея на Оселі ім. О. Ольжича.

Урочисту Службу Божу відслужив капелян Оселі о. Тома Бариляк, як звичайно в 12-ій год. полудня. В 3-ій год. по пол. при тисячолюдному здвизі українців в Лігай Веллі відправив молебень о. шамбелян Степан Тиханський, декан Шамокінського деканату, в співслуженні оо. Володимира Кармазина з Бетлегем, Па., Володимира Грабця з Палмертону, Па., Миколи Збира з Філядельфії, о. Степана Маланяка з Феніксвіл, Па., Бекича з Поттстанвну, Па., Богдана Левицького, Василя Стебельського, Юрія Дубицького, Володимира Коваля та Томи Бариляка, капеляна Оселі ім. О. Ольжича, який виконував функції майстра церемоній.

Каплицю ім. Св. Андрея посвятив о. шамбелян Тиханський, декан шамокінського деканату, в співслуженні священиків, заступаючи хворого Митрополита Кир Амврозія Сенишина, ЧСВВ, який заповів був свою особисту участь у посвяченні каплиці та бенкеті. Зворушливу проповідь виголосив колишній капелян Оселі ім.

(Закінчення на стор. 4-ій)

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНІМ СВІТІ

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ СУЖА 10 ВЕРЕСНЯ Ц. Р. МАЮТЬ ВИРІШИТИ ВАЖЛИВІ СПРАВИ

Ню Йорк. — 10 вересня ц. р. мають відбутися о год. 1 по пол. в Українському Народному Домі в Ню Йорку річні Загальні Збори Українських Журналістів Америки. Вони мають, між іншим, вирішити такі важливі справи, як свою участь у 9-му Конґресі Українців Америки, що відбудеться 7-9 жовтня ц. р. у Ню Йорку та у Другому З'їзді українських журналістів Америки й Канади, що його скликує на 5-6 листопада ц. р. у Торонті, Канада, Спілка Українських Журналістів Канади. Загальні Збори вислухають звідомлення уступаючої Управи та виберуть нові керівні органи.

ПЛАСТОВА СТАНИЦЯ В СИРАКЮЗАХ ВИДАЛА ЗБІРКУ МАТЕРІЯЛІВ ПРО І. ФРАНКА

Сиракюзи, Н. Й. — Заходом Пластової Станиці у Сиракюзах появився циклоcтильним способом двома випусками збірник матеріялів з життя і творчости Івана Франка. На зміст цих випусків, оздоблених портретами І. Франка з молодих років, що вийшли п. н. „Іван Франко" (Життя і творчість), склалися вибрані поетичні і прозові твори І. Франка, його біографія та списки його творів.

ФІЛЬМ „ТІНІ ЗАБУТИХ ПРЕДКІВ" БУДЕ ПОКАЗАНИЙ ПІДЧАС НЮЙОРКСЬКОГО ФЕСТИВАЛЮ

Ню Йорк. — П і д ч а с Четвертого Фільмового Фестивалю, що відбудеться впродовж двох тижнів від 12-го до 24-го вересня в Ню Йорку, буде показаний український фільм „Тіні забутих предків" за сценарієм побудованим на сюжеті одноіменного оповідання Михайла Коцюбинського. Нюйоркський фестиваль відбудеться в фільгармонійній залі Осередку Лінкольна при Бродвеї на розі 64-ої вулиці. На цьому фестивалі буде висвітлено десять найкращих фільмів. Між цими фільмами є український фільм „Тіні забутих предків" продукції київської кіностудії. Цей фільм здобув признання і нагороду на фільмовому фестивалі в Арґентині. „Тіні забутих предків„ будуть показані в Лінкольновому осередку в понеділок, 19-го вересня, о год. 8:30 увечері.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25. Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Передплата: На рік $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. В Джерзі Сити і закордоном: На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. Для членів УНСоюзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Чеки і money orders виставляти на: "Svoboda".

Статті підписані їх авторами, не мусять відповідати становищу редакції.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N.J. 07303

Пересторога на часі

Американська економіка стала темою не тільки газетних коментаторів, але й промов високих державних мужів, включно з Президентом. Під час останньої своєї поїздки по північно - східній частині ЗДА президент Джансон раз-у-раз завертав до теми американської економіки. Він ясно сказав, що Уряд мусітиме вдатися до рішучих заходів для рятування економіки, якщо робітничі спілки не перестануть домагатися постійного підвищування платень, а підприємці не залишать політики постійного підвищування цін.

Та ось про економіку з притаманною йому вервою заговорив і колишній демократичний президент Гаррі Труман. Вдаривши у саму суть теперішньої економічної кризи, він сказав, що підвищення банкових відсотків може спричинити дефляцію, а вслід за тим довести до загальної депресії. Досі загально говорилось про інфляцію — збільшення грошей на ринку і зменшення їх питомої вартости. Президент Труман підійшов до справи глибше. Він характеризує теперішній стан американської економіки з погляду економічних циклів, що знають пожвавлення — „бум" і депресію. Економісти згоджуються, що — не зважаючи на інфляційний характер економіки — вона виявляє всі познаки дефляції. Сам президент Джансон говорив неоднократно про те, що внаслідок наглої підвишки податків може заломитися економіка.

Президент Труман має рацію і в тому, що економіка країни залежить від грошової політики. Кошти продукції в часі економічного пожвавлення загрожують самим прибуткам підприємців. Економічна незбалянсованість звичайно має причини в надмірній грошовій спекуляції під час економічного пожвавлення, як також і в неправильній позичковій політиці Уряду. Монетарна політика, спрямована на усталений рівень цін, повинна встановити балянс, який може рятувати економіку країни з повної депресії. У ЗДА таку політику запобігання повній депресії веде Федеральна Рада Резерв, починаючи від 1922 року.

Критика Уряду за те, що він не зумів збалянсувати економіки, та ще й з уст загальношанованого колишнього президента, має свою вимову. Недарма президент Джансон негайно відповів своєму демократичному попередникові, заявляючи, що саме політика обмежених кредитів виявляє здорову економіку в країні. Ця заява президента не дуже переконує, бо ще недавно і президент Джансон виступав проти високих відсотків, напевно пам'ятаючи депресію 1921 року, що була викликана саме дефляційною політикою Уряду.

Та чи будемо говорити про інфляцію чи дефляцію — мусимо визнати, що американська економіка перебуває в стадії напруження і викривлення. Треба тільки слідкувати за звідомленням нюйоркської біржі, щоб побачити кризу економіки. Кожного дня ціни на біржі спадають. Вол стріт затривожений цим спадом акцій на біржі, а ще більше затривожений він критикою Уряду в Конгресі за підвищення позичкових відсотків. Вже від грудня попереднього року зменшились кредити і підвищились позичкові відсотки, коли Федеральна Рада Резерв піднесла рату для банків — членів цієї Ради, щоб затримати інфляцію.

Президент Труман у своїй критиці економічної політики Уряду був дуже скупий. Він не шукав причин підвишки відсоткових рат. Та ніхто й не сумнівається, що економічна ситуація у ЗДА залежить від державного бюджету, який виказує високі видатки Уряду і високі державні позички, що спричинили стиснення монетарної системи у країні. Це тим більше важливе, що видатки Уряду зростають, і Президент вимагатиме в січні наступного року нових 5 до 15 більйонів долярів на видатки. В Конгресі ведеться дискусія над економічною політикою Уряду. Пропонується обмежити банкові відсотки до чотирьох з половиною. Банки платять тепер п'ять з половиною відсотка.

Економіка країни стоїть на критичній точці. Тверезий голос колишнього президента своєчасно приніс пересторогу. Розумне економічне господарство може врятувати країну від повної депресії, і всі сподіваються, що Уряд ужиє таких заходів, які допоможуть країні вийти з кризи на широкий шлях нового господарського відродження.

КОРПУС НАЦІОНАЛЬНОЇ СЛУЖБИ

Недавно у Вашингтоні Президент Джансон заявив на зборах 14.000 студентів, які відбувають вакаційну практику в державних агенціях у столиці, що він думає змінити рекрутаційну систему в такий спосіб, щоб вона залучувала до служби на користь батьківщини більше число молоді в поборовому віці.

Сучасна рекрутаційна система турбує американських патріотів, які бачать, що тільки незначне число молоді у віці від 18 до 26 рр. мусить служити в збройних силах ЗДА, а величезна більшість залишається поза працею для батьківщини. Це питання заактуалізувалося під час війни у В'єтнамі, де американські юнаки наражають своє життя й здоров'я, а переважна більшість їх ровесників безтурботно живе як цивілісти.

Редакторка „Магазину Гартера" Меріон К. Сендорс пригадує в „Ню Йорк Таймсі", що ще понад 60 років тому американський філософ - прагматист Вілліям Джеймс (1842-1910) домагався притягати американську молодь до служби для батьківщини не тільки у збройних силах, але також в різних цивільних ділянках. Ця думка Джеймса відживає тепер у голосах тих, які домагаються, щоб вся здібна до праці американська молодь служила в користь своєї країни. Джеймс назвав свій есей на цю тему „Моральна рівноцінність війни".

Недавно секретар оборони Роберт МекНамара заявив, що американська рекрутаційна система несправедлива, бо покликає до військової служби замале число юнаків. Він домагався, щоб кожна молода людина працювала на службі ЗДА — в різних цивільних ділянках. МекНамара не розвинув ширше свого пляну, від якого пізніше відсепарувався Білий Дім. Але тепер, як бачимо, президент Джансон признає, що в урядових колах обмірковують зміну рекрутаційної системи, і в цій справі діє окрема Президентська Дорадча Комісія, яка до кінця цього року має подати висліди своєї праці.

Ентузіясти нової рекрутаційної системи, яка змушувала б молодь служити в цивільних організаціях, вважають, що це був би добрий антидот проти моральної втоми молоді в теперішніх часах, практичний засіб посилити працю над розв'язкою різних проблем нашого суспільства та проблем, які стоять перед нерозвиненими державами.

Редакторка М. Сендорс вказує на численні ділянки праці, в яких могли б працювати американські юнаки, покликані до служби в Корпусі Національної Служби. Зокрема, в шпиталях та різних установах, які опікуються здоров'ям населення, — пише вона, — бракує 1,200,000 працівників. Виховні інституції потребують 1,100,000 учителів, добродійні інституції та піклувальні доми — 700,000; для віднови міст потрібно 650,000 працівників.

Ці систематичні дані виготовила Крайова Комісія в справах технології, автоматизації і економічного поступу. Вона оцінює, що потрібно коло 5,300,000 працівників для згаданих вище ділянок, до яких не радо йдуть на добровільну працю молоді люди. Члени Корпусу Національної Служби, яких не покликується до військової служби, могли б з успіхом працювати в цих ділянках. Як згадано вище, Уряд обмірковує зміну рекрутаційної системи. Конгрес переводив у цій справі переслухання. Громадянство непокоїться тим, що ця система несправедлива, бо залишає більшість молоді поза службою для загального добра. Можна сподіватися, що вже в наступному році зайде якась зміна в цій ділянці.

Москва вишколює північно-в'єтнамських летунів — висилає більше літаків

Москва. — За повідомленнями совєтської преси — „Комсомольської Правди", „Правди" і „Красної Звєзди", — в неназваному ближче совєтському вишкільному пункті переводиться вишкіл „багатьох" північнов'єтнамських летунів, які мають орудувати суперсонічними літаками совєтського типу МІГ-21. Оприлюднено світлину коло 40-ка летунів із Північного В'єтнаму, як вони стоять біля машини МІГ-21 в отому совєтському вишкільному таборі. Західні кореспонденти твердять, що той вишкіл ведеться в Батайську, за 7 миль на південний схід від Ростова над Доном. Одним із інструкторів у тій летунській школі є совєтський астронавт полк. Владімір Комаров. Совєтська преса висловлюється з признанням про летунів Північного В'єтнаму, які „забезпечили небо над Північним В'єтнамом проти американських агресорів". З американського боку звертають увагу, що за ввесь час бомбардування Північного В'єтнаму втрачено там 340 літаків, але велика більшість їх була збита північнов'єтнамським наземним протилетунським вогнем. Американські кола рахуються з тим, що СССР висилає тепер і висилатиме в майбутності збільшене число своїх літаків до Північного В'єтнаму і то суперсонічних МІГ-21, ба навіть може МІГ-23, пристосовані до кожної погоди.

● У Швеції вирішено, що дружини й наречені деяких в'язнів, які добре поводились у в'язниці, зможуть мешкати у в'язниці разом із своїми засудженими чоловіками й нареченими. Деякі дістануть цей дозвіл на кілька днів, інші на довше, чи навіть на ввесь час перебування у в'язниці чоловіка. Коли спитали генерального директора шведських в'язниць, чи в'язнична атмосфера не відіб'ється відмінно на психіці дітей отаких родин, він відповів, що його власні діти виховались в такому середовищі, але воно не мало впливу на їхнє виховання.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПЕРЕД IX КОНҐРЕСОМ УКРАЇНЦІВ АМЕРИКИ

ДО УВАГИ ДЕЛЕҐАТІВ IX КОНҐРЕСУ УККА

З практики збіркової акції на УНФонд УККА і в розмовах з платниками постійними і нереґулярними, а також і з тими, які відпали з різних причин і перестали підтримувати свою українську репрезентацію, я дещо довідався і хочу, щоб і делеґати IX конґресу та новообрана Екзекутива, Політична Рада, Контрольна Комісія і Громадський Суд 9-ої каденції про це також знали.

Критичні зауваги, що нуртують між платниками УН-Фонду і взагалі між частиною українського громадянства, я до деякої міри вважаю слушними, і тому моє сумління підказує мені подати це до відома через пресу всім делеґатам IX конґресу УККА і всім, у кого на серці лежить сумлінна, ідейно-соборна, сконсолідована праця УККА, щоб оправдувалися ті гроші, що ми їх вносимо до УНФонду.

Отже, не зважаючи на велику працю, що її УККомітет провів за минулі 25 років в організаційній, політичній, культурно - пропаґандивній галузях для популяризації української визвольної ідеї серед американців і інших народів, я чую голоси незадоволення.

Мене запитують: чи знає голова УККА проф. Л. Добрянський, який є перевантажений працею в університеті і має свою „головну кватиру" в Вашингтоні, що діється і як іде праця в УККА? Гадаю, що знає, але питання такі виникають.

Така поважна установа, як УККА, що має бути представництвом усіх без винятку українців - вихідців з усіх земель і областей України, мусить згідно з статутом працювати так, щоб не домінували в ній впливи окремих груп, землячтв чи політичних угруповань, які б намагалися прибирати до своїх рук усе керівництво, користаючи з демократичних засад більшости у проводі. Протягом 25 років існування УККА, особливо протягом останніх 15 років, мали місце факти, та й тепер не без них, що землячтво панує в УККА.

Увесь час деклярується соборність, а на практиці, дозволю собі сказати, з соборности робиться блеф. Ставлю питання: чи засновники УККА і їхні наступники - вибранці запрошували колинебудь офіційно, з відкритою соборницькою душею наддніпрянців — видатних діячів, громадських працівників — до участи в праці керівних органів УККА? З яких мотивів протягом усіх каденцій Екзекутиви і Політичної Ради аж до минулого року велося політику ігнорування Державного Центру УНРади? Хіба ж це є антиукраїнська установа — Державний Центр УНР в екзилі?

Така внутрішня і почасти зовнішня політика УККА викликала недовір'я і байдужість до її праці збоку українців - наддніпрянців.

Ось деякі факти:

1. Головну Екзекутиву, Політичну Раду, Раду Директорів, Контрольну Комісію увесь час вибиралося на конґресах за заздалегідь виготовленим списком, замість персонального обрання з обговоренням особи кандидата і його біографії. Крім того голосування переводилося увесь час за цілий список.

2. До списків кандидатів, зокрема до Політичної Ради, потрапляли навіть люди, які нереґулярно платили вкладки до УНФ.

3. На відповідальні і платні пости до УККА потрапляють особи не соборного наставлення, чим порушується ідейні засади цієї організації.

4. Чимало осіб у керівних органах УККА одночасно займають становища в інших центральних установах та організаціях, як „незамінні" і „універсальні" особи. Поіменно перераховувати їх немає потреби, бо їх усіх українське громадянство знає.

5. Чи задовільне редаґування бюлетеню „Юкреніен Бюлетін," що має інформувати американців і інші народи про наші аспірації? Ідея видання цього бюлетеню, звичайно, добра, але велика шкода, що використовують його для своїх цілей окремі особи та групи.

У числі 7 - 8 цього бюлетеню за квітень 1966 р. читаємо статтю ред. В. Душника під заголовком: „20-та річниця російсько - комуністичного релігійного геноциду в Україні — мучеництв і переслідувань Української Католицької Церкви" з фотознімками Митрополита Андрея Шептицького, Кардинала Йосипа Сліпого і замучених у большевицьких в'язницях і на засланнях єпископів Григорія Хомишина, Йосафата Коциловського, Івана Лятошинського, Никити Будки, Миколи Чернецького і Теодора Ромжі.

Інформація цілком правдива і варта уваги американців. Науковий світ і духівництво мусять про це знати, але чи з „Українського Бюлетеня" вони колинебудь довідувалися про існування в минулому на Україні і нині на еміґрації Української Православної Церкви, про те, як вона здобувала свою автокефалію на рідних землях у 1921 році?

Мусять знати всі, кого це цікавить, що існувала й існує така Церква 40 мільйонів українського народу і що ця церква знищена на рідній землі тим же нашим спільним ворогом; що НКВД замучило на смерть у большевицьких катівнях і на каторзі Митрополита УАПЦеркви Василя Липківського, Архиєпископа - заступника Митрополита Нестора Шарасвського, другого Митрополита Миколу Борецького, інших Єпископів та десятки тисяч священиків і парафіян УАПЦеркви.

Я ніколи не поглиблював Збручу і не збираюсь поглиблювати, але дехто його поглиблює своїм поступованням.

Отакі і подібні явища у праці УККА, як на зовнішньому, так і на внутрішньому відтинках, чи спричинять фінансовій і моральній підтримці цієї організації збоку українців, соборно і чесно думаючих?

Новообрані в керівні органи УККА люди оці зауваги мусять прийняти до відома, щоб перевести докорінну зміну в тих „традиціях", що не приносять користи українській спільноті.

Д. Николенко

Вест Ронсбері, Пасс.

ЗМІНИТИ ПРАВИЛЬНИК І СТАТУТ УККА

У „Свободі з 6 ц. р. редакційна стаття п. н. „Голос народу — голос Бога" закликає читачів висловлювати тут свої гадки щодо майбутнього нашого парляменту, який відбуватиме свої наради в днях 7-9 жовтня ц.р. в Ню Йорку.

Досі всього лише 3 особи висловились на цю тему. Д-р В. Комаринський пропонує, щоб кожних 20 платників УНФонду самі без опіки Відділу УККА могли вибирати і висилати на конґрес УККА одного делеґата, і що цей вибраний ними делеґат може бути навіть з іншого стейту.

З огляду на великі кошти подорожі українці із західніх і середніх стейтів досі не могли брати участи в конґресах УККА.

Пропозиція д-ра В. Комаринського є доцільною і справедливою розв'язкою цієї наболілої проблеми, бо задовольнила б фізичних платників, що вплачують 85% усіх датків до УНФонду.

Зобов'язуючий Правильник по трикратних переробках все ще має багато хиб і нелогічностей. Через внесені в нього зміни і доповнення він місцями затратив свою ясність, і тому його наново мають зредаґувати фахові знавці. Цих знавців треба знайти навіть з-поза Статутової комісії.

Порівнюючи розділи V та XV Правильника побачимо, які труднощі вони ставлять при заснуванні нового Відділу. Тому Екзекутива УККА дала дозвіл на заснування нового Відділу в Овкленді біля Сан Франсіска проти приписів Правильника.

Вимога Правильника, щоб платник національного датку мав активне і пасивне право на всіх зборах Відділу аж після трьох років, є теж нежиттєздатною. Кому хочеться ждати аж три роки на таке право? Ліпше не належати до Відділу, кажуть люди організаторам, як ждати так довго.

Тому треба впровадити припис, згідно з яким кожний, хто вплатив би 10 долярів національного датку, став би повноправним членом УККА протягом року, за який заплачено. Це збільшить вплив до УНФонду, задовольнить платників і улегшить заснування нових Відділів. Збори Відділів не цікавлять і не притягають членів, бо в Правильнику сказано, що завдання їх — „інформація та активізація" — і більше нічого. Щоб надати тим зборам більшої атрактивности, треба надати членам більше прав, щоб вони чулися там підметами, а не предметами.

Членські збори повинні бути чимсь ніби малими загальними зборами. На них члени мають вирішувати важливі справи Відділу, доповнювати органи Відділу — Екзекутиву, Контрольну комісію і Громадський Суд новими членами, які з різних причин вибули зі складу тих органів. Правильник вимагає надзвичайних загальних зборів на такі вибори.

Членські збори мають скликатись щонайменше 4 рази на рік.

У програмі загальних річних зборів бракує точки відчитання протоколу з останніх зборів. Такої точки не повинно бракувати, бо відчитаний протокол нав'язує тяглість праці, пригадує присутнім рішення, ехвалені на останніх зборах, контролює плян праці за минулий рік.

Треба опустити такий припис XII розділу в точці IV: „Перше засідання після зборів скликає голова попередньої Екзекутиви". Він непотрібний і нелогічний. Голову треба вибирати відразу на загальних річних зборах, а вже решта членів можуть уконституюватись по їхніх здібностях і потребах Відділу на тому першому засіданні.

Компетенцію Апеляційної Ради треба поширити і уточнити.

В IX розділі Статуту УККА виразно треба зазначити, що Апеляційна Рада є апеляційною інстанцією, незалежною від рішень Громадських Судів при Відділах УККА. Виключення члена, розв'язання Відділу, незаконне рішення Екзекутиви УККА і т. п. повинно мати своє остаточне вирішення в Апеляційній Раді як найвищій судовій інстанції УККА. До неї відкликаються заінтересовані члени, що відчувають себе покривдженими рішеннями Відділів або централі УККА.

Щасти, Боже, конґресові УККА ухвалити новий корисний для його організацій та платників Правильник і внести конечні зміни в Статуті, як також прийняти багато інших постанов, корисних для народу, без партійної закраски.

Ілля Чабан

Сан Франсіско, Каліф.

IX КОНҐРЕС УККА

Проминуло двацять шість років від часу 1-го Конґресу Українців в Америці, що відбувся у травні 1940 року в Вашингтоні.

Беручи під увагу тодішні умовини, делеґати конґресу схвалили, що УККА творять ті українські організації в Америці, які визнають право українського народу на його самостійне життя у своїй незалежній державі.

Великі труднощі мав УККА у своїй праці. Треба було поборювати тайних і явних ворогів, а їх було чимало. Має їх він і сьогодні. Москва і яничари в Києві „громлять" УККА та його голову проф. Л. Добрянського. А як у нас, на галицькому загумінку? Богу дякувати — опозиція. Вона розсилає підпільно листівки і також „громить" проф. Л. Добрянського. Пригадується мені, як то колись казали в

(Продовження на стор. 4-ій)

ЛУКА ЛУЦІВ

ІВАН ФРАНКО — БОРЕЦЬ ЗА НАЦІОНАЛЬНУ І СОЦІЯЛЬНУ СПРАВЕДЛИВІСТЬ

(65)

Наводимо закінчення цієї сатири на соціялізм, бо вона виявляє Франкові погляди в тому часі, які видно і в інших творах письменника, як це ми вже згадували, а про деякі будемо ще писати.

Хома з серцем просить Хому без серця про „одноодніснське слово заохоти та піддержки".

— Було б підло з мого боку сказати тобі в цій хвилі таке слово! — відрізав Хома без серця, затискаючи зуби.

— Ах, Хомо, Хомо! Гостро судиш! Ти без серця і тому так гостро судиш.

Хома без серця обернувся і мовив:

— Ліпше не мати серця, як мати його в невідповідному місці. Бувай здоров!

І він пішов. А Хома з серцем сидів і ще кілька хвилин на лавці, а потім якимсь зламаним ходом поволікся також до міста. А коли по кількох днях одержав телеграму про велику пожежу в Бориславі, про покликання компанії війська і про криваві розрухи, то поблід іще дужче, як звичайно, і почув, немов би щось закололо його в серці.

Другого дня ранку знайшли його неживого в ліжку. Обдукція виказала розрив серця" (III, 418).

Гадаємо, що це оповідання про Хому з серцем переконливо для всіх виявляє, як Франко ставився тоді (1904 рік) до соціялізму. Але Басс не хоче цього бачити, він згадує про „Задля празника" з 1891-го року, в якому, в дійсності, нема доказу на те, що хоче критик доказати, пишучи про „Борислав сміється".

Тут треба ще згадати Франків голос із 1911-го року, коли автор „Пісні українських радикалів" відповідав Антонові Крушельницькому за критику цієї пісні у згадуваній нами книзі „Іван Франко. Поезія". Франко писав про це в своїй збірці поезій „Давнє й нове" (Львів, 1911) таке:

„Розуміється само собою, що така пісня, будучи виразом такого великого і добротворчого руху в одній частині України, в Східній Галичині, який тоді, а ще й тепер, наприклад, неможливий у російській Україні (це 1911 рік! — Л.Л.) — мусіла містити в собі характеристику соціяльного та національного тла того кутка України, на якім повстав цей рух (Радикальна партія), а надто містила в собі в дусі виробленої рухом програми поклики не кривавої відплати і насильного суспільного перевороту та масового самосуду, але оклики національної самостійности і вирівняння суспільних різниць організацією народних мас і культурною та просвітною працею" („Народна Воля", 1966, з 26-го травня).

***

Т. Франко оповідає, як його батько заїхав раз до старого ріпника І. Солюка, взяв у нього три робочі одяги, для себе та двох своїх товаришів, і пішов з ними найматися на роботу до копальні. „Франко спустився в шахту, два другі крутили корбою. Франко хотів особисто спробувати, як працюється під землею, чи велика там задуха. Але не видержав довго, дав алярмовий дзвінок, і його витягнули наверх" (Про батька, ст. 49). І дійсно, описи праці в повісті „Борислав сміється" високо мистецькі і вірно „відтворюють самий процес і психологічну суть праці" (О. Дорошкевич, ст. 41). Ось типові, влучні образні риси, якими автор малює початок праці:

„Один робітник закалатав. Зворухнулось усе на пляцу. Мулярі плювали в руки і брали відтак оскарби, кельні та молотки; хлопці та дівчата, наняті до ношення цегли, стогнучи згинали плечі і накладали на себе дерев'яний прилад до ношення цегли, втикаючи два довгі кілки по обох боках шиї, немов у ярмо; теслі помахували блискучими топорами; трачі лізли на кобильниці; велика машина людської робучої сили зо скрипом, стогнанням та зітханням почала входити в рух" (X, Б, ст. 50).

О. Білецький перебільшує, коли пише, що „справжній герой повісти „Борислав сміється" — це не Бенедьо, а робітнича маса, яка вперше збагнула істину „в єдності — сила і розпочинає клясову боротьбу" (ст. 272). Героями в повісті є і Бенедьо і Андрусь Басараб та два його приятелі. Переміг Андрусь при кінці повісти, але Бенедьо діє далі. О. Білецький боявся признати особистих героїв в двадцятих роках. Тоді була така мода, тепер вже інакше дивляться на цю справу, і признають героїв навіть в таких творах, в яких давніше мали діяти маси.

Але треба признати, що акад. О. Білецький вірно представив те місце, яке Франкова повість про Борислав займає між творами української й чужих літератур, що в тому часі порушували робітничу проблему. О. Білецький пише про це так:

„Бориславський цикл Франка — визначне явище не тільки в українській, а й в усій европейській літературі.

До робітничої тематики близько підходив Нечуй-Левицький у повістях „Микола Джеря" і „Бурлачка". Але робітники в зображенні Нечуя-Левицького не пролетаріят, а заробітчани-бурлаки.

Задовго до виступу І. Франка робітнича тематика привертала увагу західноевропейських письменників, особливо англійських. Англійська письменниця Е. Гаскел у романі „Мері Бартон", Ч. Діккенс у романі „Тяжкі часи" відгукувались на робітничий рух, висуваючи, однак, принцип необхідности угоди і примирення клясових інтересів" (ст. 272).

В. Чайковський

ТРИДЦЯТЬ РОКІВ ПРАЦІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ

10 - 11 вересня відзначатимуть виходці з Лемківщини тридцятиліття організованої праці в Америці та Канаді в рамцях Організації Оборони Лемківщини.

Найбільш висунена на захід вітка українського народу, лемки, протягом довгих століть опиралися безнастанному наступові на них західнього сусіда — Польщі. Мінялися форми устрою польської держави, але не мінявся наступ поляків на українські землі. Він був однаковий так за „королівської" — як і тепер за „людової" Польщі. Що більше, наступ на Лемківщину стало зростав і досяг свого вершка за наших часів, по другій світовій війні.

Союзниками ворога була матеріяльна база, нуждение життя, спричинене тяжкими умовами праці лемка - селянина і визиском чужинців-ґандлярів, що мов п'явки обсіли його та забирали велику частину висліду його господарки для себе; далі темнота — низький рівень загальної освіти, що її вдержання було також в інтересі ворога. У висліді був брак інтеліґенції, що могла б помогти та очолити народ у боротьбі за краще завтра.

Не могли дати помочі красві зразу і перші лемки-еміґранти до Америки і Канади. В тяжких умовинах життя в новому світі, в боротьбі за вдержання себе та своїх дітей перед шаленим тиском нового середовища, вони кинулися до творення організаційних форм, що були виявом їхньої самооборони перед асиміляцією і внутрішньої потреби жити організованим, власним життям. Вони будують Соединеніє Руських Братств, Український Народний Союз та „Свободу". Зайняті справами американського терену — вони не мали часу думати про свій старий край.

Але коли наступ поляків на Лемківщину посилився, головно з початком тридцятих років, він викликав здорову реакцію серед українців в Галичині і в новому світі.

У Львові в 1932 р. заложено Лемківську Комісію при Т-ві Просвіта, що про її діяльність так звітував на першому конґресі лемків відпоручник Т-ва Просвіти п. Михайло Дудра:

„В першій мірі хочу ствердити, що при режимі та переслідуванні, яке панує тепер на Лемківщині, годі попровадити працю нормально. Польський уряд примінює тепер у відношенні до Лемківщини окремі строгі закони, і Лемківська Комісія змушена пристосовуватись до обставин, цебто виконувати це, що в дану хвилину можливе. Загально акція Лемківської Комісії ограничується до трьох напрямів головних. Це є: 1) Розкинути по лемківських селах якнайбільше дарових і мандрівних бібліотек загального, історичного та господарського змісту, зокрема по селах, які до нині не мають ще друкованого українського слова та сидять в кацапсько-польській темряві. В першу чергу розширяться бібліотеки для шкільної і старшої молоді, бо молодіж в першій мірі стараються спольонізувати, насилаючи на наші села учителів поляків, та викидаючи українські підручники зі шкіл, а впроваджуючи лемківсько-польський буквар.

У зв'язку з поширенням української книжки на Лемківщині, приступила рівночасно Лемківська Комісія до видавничої діяльности, випускаючи книжки, які безпосередньо дотичать життя Лемківщини. До цього часу вийшла „Ілюстрована історія Лемківщини" та „Лемківське весілля", дальші видання є в друку, або приготовляються. Ціль таких видань є подвійна: піднести національну свідомість лемків і зацікавити більше весь наш загал справою Лемківщини. Поширити на Лемківщині українську пресу, бо вона має велике значення для освідомлення. Тут в першу міру входить під увагу газета „Наш Лемко", яка за стараннями Лемківської Комісії виходить вже третій рік та здобуває собі щораз більше право горожанства по лемківських селах. Висилається рівнож „Народню Справу", яку лемки незвичайно радо читають, та „Сільський Господар", як також діточі видання, „Дзвіночок" і „Світ Дитини". Третьою і найважнішою акцією, яку провадить Лемківська Комісія, є вишколення лемківської дітвори в фахових українських школах. Ціль цього ясна. Лемківщина в першій мірі тому зістала позаді всіх українських земель, бо там не було своєї власної інтеліґенції, бодай фахової, а як і була, то в дуже малій кількості, вихована при тім в польських школах і кацапських бурсах. Священство донедавна було москвофільське, а коли прийшло українське, скоро зв'язав йому польський уряд руки, постаравшись про осібного адміністратора для Лемківщини, москвофіла. Те саме сталося з українським учительством, яке перенесли в глибину Польщі, а натомість прислали нам поляків. Значиться, лемківська селянська маса лишилась без свойого національного проводу. І коли хочеться ратувати її, треба за всяку ціну вишколити лемківську фахову інтеліґенцію, яка рівночасно буде провадити народну роботу між своїми братами. Коли дітвора виховається в українських школах, нема сумніву, що вона набереться там українського духа, та вернувши в своє рідне село й заложивши собі варстат праці, попровадить освідомлюючу акцію, випираючи при тім чужий фаховий елемент, який загосподарився по наших селах та баламутить нас і деморалізує національно. Коли б вдалося бодай по одному хлопцеві з кождого села вдержати в такій школі, це було б великою запорукою, що Лемківщина не пропаде для нас. Про це впевняють нас ці хлопці, які покінчили вже такі школи та працюють дуже ревно на запущеній народній ниві.

Покищо на удержанні Лемківської Комісії є 22 хлопців і дівчат з Лемківщини, які вчаться у Львові й інших містах.

Ось так представляється в загальному праця Лемківської Комісії, з якою лемківська еміґрація удержує контакт та пересилає свою грошову допомогу. Праця та, при дальшому обосторонному зусиллі, Старого Краю і лемківської еміґрації в Америці, цілком певно принесе горяче бажані всіми нами овочі, — національне освідомлення одної з найкращих віток українського народу, лемків . . ."

В 1935 році Лемківська Комісія при Т-ві Просвіта у Львові вислала п. Михайла Дудру, як свого відпоручника, щоб нав'язати контакт з великою лемківською еміґрацією в новому світі, що вже почала себе організовувати в Комітети Допомоги Лемківщині.

(Продовження буде)

НА ПОЛОНИНІ

„Радянська Україна" з 12 липня друкує кореспонденцію, передану телефоном з Ужгороду:

— День лише займився, а крутими плаями вже пробиралося п'ятнадцять культармійців — членів аґітаційно - културної бриґади села Нересниця, Тячівського району. Шлях їх пролягав на полонину Виртопи, де доглядають худобу, пастухи (кореспондент пише — тваринники. — Ред.) колгоспу „Радянська Верховина". Аґітатори прибули сюди з піснями, з свіжими газетами, журналами, книжками. Вони провели бесіди про XXIII з'їзд партії у Москві.

ЇДЕМО НА „РОЗЛУЧІНЄ" НА СОЮЗІВКУ

Гейби вчора, — а то вже „давнічко", в день св. Юрія, з безмежних просторів Америки і Канади, — ба навіть ізза моря, ішли гуцули гейби у „Весняний полонинський хід" на полонину Союзівку, щоб тут відбути свій Перший З'їзд Гуцульщини.

Злетілися, вибрали Велику Гуцульську Раду, сягнули пам'яттю в Зелену Верховину, — а гуцульським набуткам не було кінця, бо в чесному ґаздівському товаристві „данцували до білої днинки", тай роз'їхалися знову до своїх негуцульських ґражд.

„Перелітували" кождий на своїй царинці за хатою, — а тут уже по Спасі і по першій Богородниці.

Гуцульський календар повістує, що „вже чєс на полонинцке розлучінє." Чєс забрати свою маржинку тай дробєта з полонинки, зустрінутися з „мішінниками, що війшли бити бриндзу", та знову вертатися в село „на зимівлю" і ждати чергового полонинського ходу.

А сьогодні їдуть гуцули на Союзівку, де „депутати" п. Квас і п. Данило запросили гуцульські мистецькі сили „війти на розлучінє з холєрниками".

День Праці це офіціяльне закінчення літнього сезону на їхній полонині.

Зачувати, що „війдуть на розлучінє" члени Великої Гуцульської Ради та й ружні великі і малі холєрники, пани тай люди. (Члени Т-ва Гуцульщина.) І не буде гуцульським набуткам кінця так як на З'їзді, а розлучінє вшанують своїми виступами члени Гуцульських Мистецьких Ансамблів, — а то Ліза Шашаровська-Чепіль (прото молодиця, сінісінько єк космацка Дзвінка), та й Іванчик Самокішин з Довбушового села, артисти Львівської Опери, ба ще й троїсті музики з Гуцульського Осередка Боффала зі своїм головою Міхайликом Бельмеґою, що, єк си, видит буде мати бесіду до холєрників.

А музикантами ме екзицирувати Міхайло Мочерняк, перший скрипичник з долини Прута, а в цимбали мет бити Василь Михайлюк, тот менший з над Черемоша, а в бубонь Василь Михайлюк, — тот більший. На фльоєрі тужно віграватиме Дмитрик Мацьків. А ґазди тай ґаздині заданцують „Решето" тай заспівают:

„Ой заграй-ко музиченьку, єк сам розумієш,
Ци ти руки покрутило, ци грати не вмієш".

А молоді леґіники під проводом отамана Юри Гудим'яка, вілетьи опришківським арканом на полонинске стоїще, а за ними понесуться у шаленій, але так скромній для челіди, „Гуцулці", полонинські чічки, — гуцульські дівчата.

Наші наймениші гуцулики Калинка і Орест здивують всіх своїм виступом неменше, як на Гуцульському З'їзді.

Гуцульську лудину, ліжники, бесаги, верети, запаски зі сухозолоттю, капчурі тай гачі, ремені тай череси, сровані кожухи, бартки, тайстри, тàбівки, келефи, сталінки і бартки і всєке ружне, ще й гуцульску ґражду віkаже єк на папері до цісаря, найдужчий ґазда, амбасадор Гуцульщини на Світовій Виставі минулого року, Іван М. Лелет.

А єк лише депутати Союзівки обсталювали в Головного Предсідника УНСоюзу довге корито з чорногорської єлиці, де у черемоській воді можна б намочїти трембіту, би дістала голос, то Годованець з Яремча донесе її звуки аж до ґантерської дзвіниці, а дзвони (відий хрещені на ім'є Іван і Наталія) передадуть гуцульську тугу катабовнею (відгомоном) аж у Зелені Карпати.

І єк, скажіть чєсні ґазди тай пишні ґаздині, не йти на „Розлучінє на Союзівку??"

Р. В.

● **Губернатор східньої провінції Ніґерії подав до відома,** що новий диктаторський прем'єр Ніґерії полк. Якубу Ґовон погодився, щоб „репатріювати" вдову по недавньому прем'єрі, генералі Аґуйї-Іронзі, що його збунтовані вояки схопили й убили. Іронзі прийшов був до влади теж у кривавому перевороті, в якому вбито попереднього президента. Вдову по генералі Іронзі перевезуть до „її" племені: в Ніґерії ворожнеча племен є причиною щораз нових кривавих переворотів, які руйнують ту державу.

В ДРУГУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ ПРОФЕСОРА-ЕКОНОМІСТА

Константина Семеновича КОНОНЕНКО

4-го вересня 1966 року
після Літургії, буде відслужено
ПАНАХИДУ
в Українській Православній Церкві
ПОКРОВА ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ
в місті КЛІФТОНІ, Н. Дж.
73 Washington Avenue, Clifton, N.J.
Літургія починається о 9-ій годині.

РОДИНА

Замість квітів на свіжу могилу
бл. п. ЛЕСІ з ЛЕВИЦЬКИХ ОСТАПОВИЧЕВОЇ
складаємо 40.00 долярів
на Український Католицький Університет у Римі.
Марія і Стефанія ЗАЛІТАЧ
Софія і д-р Кирило ГОДОВАНЦІ

Замість квітів на могилу Вуєчного Брата
бл. п. о. РОМАНА КАЧМАРСЬКОГО
складаю 30.00 долярів
на Український Католицький Університет у Римі.
Теодор ҐЕЛЕМЕЙ
Нюарк, Н. Дж.

Замість квітів на могилу
бл. п. інженера НЕСТОРА ГОРАЄЦЬКОГО
зложили 121.00 долярів
на Український Університет у Римі:
Ярослав і Ольга Цюк, Роман і Наталка Загайкевич, Ярослав і Дозя Гайвас, Мирон і Ірина Завицький, Микола й Євгенія Кохан, Марія Шумська, Текля Зеневич, Данка Кульба, Ольга Стефанович і Лариса Гук.

ДЕ ГОЛЛЬ В ЕТІОПІЇ

Під час своєї поїздки по Африці французький президент Шарль де Ґолль відвідав столицю Етіопії (Абесінія) Аддіс Абебу. На фото: цісар Етіопії Гайле Селассіє вітає де Ґолля.

ПЕРЕД IX КОНҐРЕСОМ УКРАЇНЦІВ АМЕРИКИ

(Продовження зі стор. 2-ої)

українському війську: „Собаки гавкають, значить ідемо". УККА переборов труднощі тоді, ми віримо, що переборе й тепер.

УККА здобув собі високий авторитет не лише серед українського громадянства, але також в американському Уряді, в законодавчих установах, в американському світі взагалі.

IX конґрес, що відбудеться 7-8-9-го жовтня, ц.р. в Ню Йорку, має важливе завдання: зміну та доповнення статуту. Сучасний статут незадовільний. Він кривдить платників УНФонду. Вони не належно заступлені в органах УККА, як також непропорційно щодо вибору делеґатів на конґрес УККА.

Берімо під увагу організацію, що налічує п'ятсот членів, а платників УНФонду має стільки, що ви можете порахувати їх на пальцях. Чи така організація є сприятливим чинником у праці УККА? Думаємо, що ні. Говоримо про це з досвіду.

УНФонд — база і важливий чинник у праці УККА. Сімнадцять років тому конґрес схвалив, що кожний працюючий українець і українка морально зобов'язані платити по десять долярів до УНФонду. Того часу заробітна платня за вісім годин праці становила пересічно десять долярів. Сьогодні — згідно з статистикою — вона подвоїлася, а вкладка до УНФонду та сама.

Берімо за приклад українську громаду, що налічує кільканадцять тисяч членів. Життьовий рівень громади високий. Пересічний щоденний заробіток — двадцять п'ять долярів. Квота УНФонду призначена громаді 2 500 долярів, а пересічний внесок громади за останні роки не більше як тисяча долярів. Чи можна чогось більшого вимагати від УККА?

Скільки даємо, стільки маємо.

Ми вповні погоджуємося з думками д-ра В. Комарницького, що їх він висловив у дописі „Платники УНФонду і УККА" (Свобода з 6 серпня ц.р.) Він рекомендує Статутовій комісії, щоб вона, переглянувши статут, доповнила його постановою, згідно з якою його фізичні члени - платники УНФонду мали б право на предетавництво в Екзекутиві та в Політичній Раді, як також мали б право вибирати делеґатів на конґрес УККА на рівних правах з членами організацій.

Віримо, що делеґати IX конґресу УККА разом із Статутовою комісією цю справу розглянуть і вирішать справедливо.

Роман Гладун

Рочестер, Н.Й.

Конвенція Ліґи Української Молоді

Дітройт (Д.К.). — 33-та Конвенція Ліґи Української Молоді Північної Америки (ЛУМ-ПА), що має відбутися в Дітройті від 2-го до 5-го вересня (День Праці) в готелі Шератон-Кеділлак, заповідається величаво. Дотепер в готелі зарезервували кімнати понад 200 осіб з-поза Дітройту. З Конвенційного Комітету повідомляють, що всі приготування до Конвенції майже закінчені, і що розпродаж квитків на різні імпрези під час Конвенції є дуже задовільний. Крім українців, дуже багато американців купують квитки вступу в Ґрінеля і в Авдиторії Форда на величавий концерт, який відбудеться в неділю 4-го вересня в Генрі Форд Авдиторії при Вудвард і Джефферсон. Американська молодь особливо зацікавлена українським музичним ансамблем з Канади „Микі енд Бані" (обіцяли змінити назву на „Марічка і Довбуш"!), а старші — танцювальним ансамблем „Калина" з Торонта. У Віндзорі наша молодь не тільки жваво розпродує квитки на концерт і бенкет, але і підготовляє великі Привітальні Вечерниці, які відбудуться там уже в п'ятницю, 2-го вересня, в залях української Православної Церкви св. Володимира. Численні замовлення вже наспіли на Великий Бенкет та Формальні Вечерниці з танцями, які відбудуться в суботу, 3-го вересня в готелі Шератон-Кеділлак. Була загроза, що головний промовець на бенкеті, б. губернатор Мишиґену і асистент державного секретаря в африканських справах Дж. Меннен Вілліямс, не зможе взяти участи через операцію, якій він мусів якраз піддатися, але лікарі запевняють, що до десятьох днів він видужає. Пані з Українського Золотого Хреста (Відділ 25-ий) уже майже готові з своєю виставкою українського народнього мистецтва в готелі Шератон-Кеділлак, а пані з Союзу Українок Америки. Відділ ім. О. Теліги, заповідають небувалий розваговий вечір у тому ж готелі в неділю 4-го вересня ввечері після концерту. Ділові сесії Конвенції відбуватимуться в суботу, неділю до обіду і в понеділок рано. На цю конвенцію зголошено багато важливих резолюцій у справі Світового Конґресу Вільних Українців, в справі гідного відсвяткування 50-річчя Української Революції, в справі координації праці з іншими українськими молодечими і не-молодечими організаціями. Дітройт хоче бути піонером в започаткуванні нового етапу в існуванні Ліґи Української Молоді Північної Америки.

На Оселі ім. Ольжича в Лігайтоні посвячено каплицю св. Андрея

(Закінчення зі стор. 1-ої)

Ольжича о. Богдан Левицький. Почесну варту тримали ветерани Першої Дивізії УНА „Галичина" на чолі з п. Василем Забродським. Разом із каплицею, що її будовано від 1963 р. заходами Будівельного Комітету Оселі у складі пп. Степана Селешка, Володимира Зуляка, Зенона Михалевського та Василя Забродського, посвячено також новозбудовану дзвінницю та дзвін, що його голос нісся далеко долинами ріки Лігай і відбивався від довколишніх гір під час багатотисячної молитовної процесії на чолі з духовенством.

На бенкеті, присвяченому відзначенню 100-річчя народин св. п. Кир Сотера Ортинського, першого єпископа Української Католицької Церкви у ЗДА, головну промову виголосив о. шамбелян Степан Тиханський, у якій пригадав він зокрема ті великі труднощі, що їх мусів поборювати наш перший єпископ - піонер, щоб промостити шлях для розвитку життя нашої Церкви в ЗДА, яка дійшла тут до Митрополії за часів другого трудолюбивого владики св. п. Кир Константина Богачевського.

З привітами на бенкеті виступали: посадник міста Лігайтону Алберт Кох, як також пані Аґнес Мек Картні від Плянової Комісії Карбон кавнті (округи), яка накреслила світлі перспективи Оселі ім. О. Ольжича на майбутнє. Від українських товариств вітали зокрема голова Центральної Управи ОДВУ — проф. д-р Богдан Гнатюк, від СУК „Провидіння" д-р Олександер Білик, від Українського Робітничого Союзу Василь Забродський, який вітав також від Братства Дивізійників, від Головної Управи Союзу Українок Америки пані Осипа Грабовенська, від ОбВУА інсп. Микола Алексевич, від УККА округи Лігай Веллі інж. М. Клисяк і ін.

Голова Будівельного Комітету, що був покликаний до життя З'їздом ОДВУ в 1963 р., п. Степан Селешко зложив подяку всім „ктиторям і добродітелям" при будові каплиці, а зокрема відмітив він активну допомогу пп. Володимира Коченаша, Михайла Терлецького, Івана Митики та Романа Звірика з близької парохії в Норттемптон, де парохом є о. шамб. С. Тиханський. Найбільшу грошову пожертву на будову каплиці дав Відділ Українського Золотого Хреста в Сиракюзах.

Урочистості закінчено палким словом капеляна Оселі ім. О. Ольжича, де зокрема він опікується літніми таборами молоді УЗХ і поселенцями, о. Томи Барилака, яке наповнило учасників вірою в світле майбутнє нашого народу. На розвиток Духовного Семінара у Вашинґтоні передано на руки о. шамбеляна С. Тиханського суму 1,047.26 долярів, у чому 200 дол. від Організації Державного Відродження України.

Українська газета в Югославії пише про Вол. Гнатюка

Руский Керестур, Югославія. — В „Літературному Слові", в додатку до газети югославських українців „Руське Слово", яке виходить у Керестурі, надруковано цікаву статтю Миколи Мушинки із Пряшівщини під заг. „Володимир Гнатюк і Восточна Словацка".

Стаття дає можливість познайомити читачів „Руского Слова" з життям і працею цього нашого визначного науковця і етнографа. Українці в Югославії святкують 20- річчя існування і праці культурно - просвітнього товариства, що постали тому двадцять років, як продовження праці „Просвіти". В Дьордові українці відзначили окремим концертом 20-річчя праці культурно просвітнього товариства „Тарас Шевченко", яке було основане двадцять років тому як секція Союзу культурно - просвітніх товариств в Руськім Керестурі під назвою „Руска Матка".

Звітну доповідь на цьому концерті виголосив учитель Володимир Дудаш.

При Т-ві діє секція хорова, драматична і танкова. Активніших членів секцій відзначено спеціяльними грамотами, які вручив їм від імені Т-ва голова Владо Ґнип.

Посмертні згадки

ПЕТРО ЛЕШКО, народжений в селі Завадів, пов. Стрий, довголітній член Бр. св. Миколая, 5 Відд., помер 13-го червня 1966 р. в Бабилон, проживши 73 роки. Залишив у смутку дружину Анну і велику родину. Вічна Йому Пам'ять!

Управа Відділу.

АННА МАТВІЇВ, ур. в селі Голешів, пов. Жидачів, Західня Україна, довголітня членкиня Б-тва св. Миколая, 5 Відд., в Асторії, померла 14 червня 1966 р. по тяжкій недузі, проживши 45 років. Залишила в смутку чоловіка Теодора, 2 синів: Теодора і Михайла з жінкою Анною і три внучки. В краю залишила маму, 2 сестри і 2 брати. Вічна Їй Пам'ять!

Управа Відділу.

МАРІЯ ЛАБЯК, ур. в селі Виписки, пов. Перемишляни, довголітня членкиня Б-тва св. Миколая, 5 Відд., померла 4-го липня 1966 р. в Асторії, проживши 71 рік. Залишила в смутку дочку Анну з чоловіком Франком і внучку та сина Франка. Вічна Їй Пам'ять!

Управа Відділу.

ТАРЗАН, ч. 5678. Тягнуть Тарзана на шибеницю!

Найближчого дня брутально збудили Тарзана два смуглявi монголи.

Його швидко завели на опаркановану арену...

І тепер садистичні глядачі вили з радости, коли його безрадного підтягали на шибеницю!